

БЕВЗ М. В.

Бевз Марина Володимирівна, кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (Харків, Україна).

Maryna Bevz, Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, PhD in Art History, Professor, Honored Artist of Ukraine, Professor of the Department of General and Specialized Piano of Kotlyarevsky Kharkiv National University of Arts (Kharkiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8176-849X>

© Бевз М. В., 2024.

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАРІЇ І НАТАЛІЇ ЄЩЕНКО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОЇ ФОРТЕПІАННОЇ ШКОЛИ

MARIA'S AND NATALIIA'S ESCHENKO CREATIVE ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF THE KHARKIV PIANO SCHOOL

У доповіді в жанрі «творчого портрету» висвітлено багатогранну діяльність видатних музикантів, справжніх корифеїв харківської фортепіанної школи Марії Олександрівни (1923–2000) і Наталії Олександрівни (1926–2015) Єщенко.

Усе життя сестер Єщенко було пов'язане з Харковом, а Харківський інститут мистецтв (нині — Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського) — став для них не тільки Alma Mater, а й тим «місцем сили», у якому розквітнув та набув огранки досвідом їх талант виконавців, викладачів, музичних діячів.

Творча родина Ястремських-Єщенко була добре відома в Харкові. О. Є. Ястремська — бабуся Марії і Наталії — викладач класу фортепіано й перший учитель Марії і Наталії.

Мати — М. В. Ястремська — випускниця класу видатного піаніста О. Й. Горовиця, батько — О. М. Єщенко — співак, соліст Харківської опери.

Генетично «налаштовані» на музику, сестри Єщенко потрапили до складу «особливої групи обдарованих дітей» при Консерваторії, яка згодом перетворилась у музичну школу-десятирічку (нині — славетний Харківський державний музичний ліцей). У класі справжнього Майстра, одного із засновників харківської фортепіанної школи М. С. Хазановського, спочатку в школі, а потім і в Консерваторії сестри Єщенко оволодівали секретами піаністичної майстерності. Саме під його керівництвом сформувався індивідуальний «творчий почерк» піаністок.

Наталія Олександрівна
Єщенко¹

Марія Олександрівна
Єщенко²

¹ Кононова О. В. Єщенко Наталія Олександрівна // Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-20256> (дата звернення: 12.02.2024).

² Кононова О. В. Єщенко Марія Олександрівна // Там само. URL: <https://esu.com.ua/article-20253> (дата звернення: 12.02.2024).

В історії українського фортепіанного мистецтва Марія Єщенко залишиться як виконавиця унікального за масштабами концертного циклу із 32-х сонат Л. ван Бетховена. 24 етюди Ф. Шопена — інший амбітний творчий проєкт піаністки згодом став підґрунтям захисту кандидатської дисертації Марії Єщенко. Концертний репертуар піаністки був посправжньому безмежним: фактично вся фортепіанна спадщина Л. ван Бетховена, Ф. Шопена, багато творів Й. С. Баха, Р. Шумана, Ф. Шуберта. Гідне місце в ньому належало також творам українських, зокрема харківських композиторів. У доповіді наводяться приклади концертних програм Марії Єщенко, «географія» її концертних виступів.

Педагогічна діяльність, безпосередньо пов'язана з виконавством, — яскравий прояв творчої індивідуальності Марії Олександрівни. Потяг до створення у її класі монографічних концертних програм, виховання сценічної волі, уміння висловити враження від гри під час колективних обговорень виступів, прагнення до глибинного осягнення змісту твору, що вивчається, формування музичного інтелекту студентів — безумовні чесноти педагогічного стилю Марії Єщенко. Тяжіння до створення монографічних концертних програм демонструвала у виконавській діяльності й Наталія Єщенко. Яскравими подіями мистецького життя Харкова у 1970-ті роки ХХ століття були виконання в концертах Н. О. Єщенко «12 етюдів вищої виконавської майстерності» Ф. Ліста і 24-х прелюдій для фортепіано С. Рахманінова. Вражає широкий репертуарний «діапазон» концертних програм: фортепіанні твори В. А. Моцарта й Л. ван Бетховена, Ф. Шуберта й Ф. Ліста, Ф. Шопена й К. Сен-Санса — і цей перелік можна продовжувати.

1950–1970-ті роки — час плідної співпраці Наталії Олександрівни із симфонічним оркестром Харківської філармонії. Із цим творчим колективом Наталія Єщенко підготувала цілу низку концертних програм, зміст яких наведено у доповіді. В архівах Харківського радіо зберігся запис Другого Концерту для фортепіано з оркестром К. Сен-Санса у виконанні Наталії Єщенко та оркестру Харківської

філармонії під орудою Арвіда Янсонса (1954), що є яскравим підтвердженням довершеного піанізму й виконавської досконалості Наталії Єщенко.

За понад 60 років педагогічної діяльності Наталія Єщенко виховала 90 фахівців, які гідно презентують її школу як в Україні, так і далеко за її межами. Як випускниця класу Н. О. Єщенко, можу стверджувати, що точне, докладне оволодіння авторським текстом з урахуванням стильових рис композиторів, структурних особливостей музичних форм і жанрових ознак творів — той фундамент, на якому в класі Наталії Олександрівни будувалась виконавська інтерпретація. Активна концертна діяльність студентів із подальшим обговоренням виступів, аудіо-записи виконання того чи іншого твору із наступним скрупульозним аналізом, формування «активного слухання» — стали елементами педагогічного «почерку» Наталії Єщенко, як і кропітка робота над якістю інтонування, а її неперевершений особистий показ на роялі був найефективнішим педагогічним «засобом впливу».

Спільна риса сестер Єщенко — здатність відчувати і дбайливо плекати творчу індивідуальність учня, формувати особистість музиканта. Їм була притаманна «чистота інтонування» як у мистецтві, так і у житті. Наталія Олександрівна і Марія Олександрівна не тільки навчали, а й особистим прикладом гідного служіння справі свого життя виховували студентів.

Самовіддана праця Наталії і Марії Єщенко отримала за життя високу професійну оцінку та визнання. Свідчення тому — не тільки почесні та вчені звання, численні грамоти й подяки, а й безумовна повага колег, вдячна пам'ять учнів, щире захоплення поціновувачів фортепіанного мистецтва.

Даниною шани видатним музикантам, корифеям харківської піаністичної школи став Міжнародний конкурс піаністів імені Марії і Наталії Єщенко, започаткований у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського.